

Wetenschap&Onderzoek

Sportevenementen kansrijk voor de maatschappij

'Rio' is afgelopen en de berichtenstroom over het 'nut' van de Spelen is al maandenlang in volle gang. Voorstanders wijzen op de ontwikkelmogelijkheden die de Spelen bieden, tegenstanders op de vele wantoestanden die zich voordoen in het organiserend land en waarvan maar de vraag is of de Spelen eraan hebben bijgedragen dat die minder worden. Zelden zal een glas zo halfvol, halfleeg zijn geweest.

DOOR KOEN BREEDEVELD, BAKE DIJK, PAUL HOVER EN HANS SLENDER

Ook de Nederlandse overheid zet fors in op sportevenementen. Daarbij stelt het nadrukkelijk de voorwaarde dat sportevenementen ook maatschappelijk van betekenis zijn. Maar welk bewijs is er dat grote sportevenementen een dergelijke rol kunnen vervullen? En wat is daarvoor nodig?

Effecten

Onderzoek naar de 'maatschappelijke betekenis' van sportevenementen is niet dik gezaaid. Er zijn nog nauwelijks standaarden en protocollen ontwikkeld om die betekenis te meten, zoals dat wel het geval is bij bijvoorbeeld de economische betekenis van sportevenementen. Het begrip 'maatschappelijke betekenis' laat zich daarbij uiteenleggen in drie dimensies:

1. Sport en sportparticipatie

Dat sportliefhebbers enthousiast worden van sportevenementen zal niemand verbazen. Maar hoe zit het met niet-sportliefhebbers? Er is in het onderzoek nauwelijks bewijs te vinden voor de stelling dat niet-sporters tot sporten worden aangezet door sportevenementen. Ook rond de Spelen van 2012 in Londen is dat niet gebeurd. Sportevenementen zijn op hun best voor mensen die al sporten een stimulans om meer te sporten óf een andere sport te proberen. Sportevenementen kunnen wel helpen om een sport in de schijnwerpers te plaatsen, om elan te creëren binnen een tak van sport, en het contact tussen bond, verenigingen en vrijwilligers te versterken. Hoe groot en belangrijk die effecten zijn, verdient nader onderzoek.

2. Attitudes en emoties

Sportevenementen maken makkelijk gevoelens van trots en verbondenheid los, zeker als het evenement goed verloopt (goede prestaties). De gevoelens kunnen ook worden losgemaakt bij mensen die wat verder af staan van de sport. Punt blijft echter dat die effecten doorgaans kortdurend zijn, hoewel bijvoorbeeld het WK voetbal van 2006 (in Duitsland) laat zien dat die effecten ook een duurzaam

Om het enthousiasme voor sportevenementen van meer betekenis te laten zijn, voor een grotere groep mensen over een langere tijd, is meer nodig

karakter kunnen hebben. Economisch is dat interessant, omdat er een samenhang lijkt te zijn tussen 'feeling good' en bestedingen en arbeidsproductiviteit.

3. Cohesie: sociale banden

Het *fun*-element in de sportevenementen biedt een basis om nieuwe vriendschappen te vormen of bestaande vriendschappen te bestendigen (samen het evenement bezoeken, als vrijwilliger nieuwe contacten en vaardigheden opdoen). Daarmee wordt sociaal kapitaal opgebouwd. Door de kracht van sport worden bovendien groepen bereikt die anders moeilijk te bereiken zouden zijn, zoals bijvoorbeeld het geval was bij de 'Inspire'-programma's in Londen. Tegelijk geldt ook dat bijvoorbeeld huisuitzettingen vanwege evenementen gemeenschappen uiteendrijven (zie Peking, zie ook Rio).

Strategieën

Sportevenementen genereren niet uit zichzelf maatschappelijke betekenis. Natuurlijk, het evenement zelf roept enthousiasme op bij deelnemers, toeschouwers en vrijwilligers. Maar om dat enthousiasme van meer betekenis te laten zijn, voor een grotere groep mensen over een langere tijd, is meer nodig. Zes belangrijke aandachtspunten daarbij zijn:

1. proactieve planning: start al voor het evenement met planvorming over wat er moet worden bereikt en wie daarbij moet worden betrokken;
2. leg verbanden met bestaande beleidslijnen en netwerken;
3. betrek stakeholders (burgers en lokale organisaties) in het gehele proces;
4. wek vertrouwen door principes van *good governance* toe te passen (openheid, transparantie, zuivere besluitvorming, doelstellingen die het bredere belang dienen);
5. verbreed het bereik van het evenement door verbintenissen aan te gaan met andere sectoren, zoals muziek en theater, en andere sporten ('*event portfolio*');
6. besteed aandacht aan de vormgeving van publiek-private samenwerking, aangezien die samenwerking zowel nodig als in de praktijk vaak lastig is.

Conclusie

Op basis van de bestudeerde literatuur kan veilig worden gesteld dat sportevenementen van grote maatschappelijke betekenis kunnen zijn. Kunnen, omdat die betekenis niet vanzelf tot stand komt en actief moet worden geproduceerd; en ook omdat de bewijsvoering voor die betekenis duidelijk nog versterking behoeft. Uitdaging voor de wetenschap is om het ontstaan van gevoelens van trots, plezier en saamhorigheid door sportevenementen beter met onderzoek te onderbouwen en de betekenis daarvan voor de samenleving te duiden. Uitdaging voor organisatoren van sportevenementen en hun stakeholders is om *legacy*-denken steviger in het beleid te verankeren. ●

Dit artikel is gebaseerd op het rapport *Creating social impact with sport events*, dat Mulier Instituut en Universiteit Utrecht opstelden voor het Ministerie van VWS in het kader van het Nederlands voorzitterschap van de EU. Voor meer informatie en voor alle gebruikte bronnen, zie www.mulierinstituut.nl (nieuwsbericht van 28 juli 2016).

FOTO: MULIER INSTITUUT

2016: THE GAMES THAT SERVE THE CITY?

DOOR PAUL HOVER*

"Welcome to hell!", "Your safety is in danger!": voet aan de grond zetten in Brazilië is voldoende om je te realiseren dat de economische en politieke situatie in Brazilië anders is dan toen het IOC in 2009 het bid toewees aan de "Cidade Maravilhosa". De deelstaat zit financieel aan de grond. Voor interim-president Temer is het redden wat er te redden is. Op het vliegveld protesteren politieagenten tegen de arbeidsomstandigheden. Op de dag van de openingsceremonie wordt op de Copacabana gedemonstreerd tegen het beleid van de regering.

Lopend tussen de krotten van de favela's, waar een kwart van de bevolking van Rio woont, komen de Spelen over als een elitaire sportieve extravaganza. De favela's zijn gestapeld: wie bovenin woont, moet door de woonruimten van zijn onderburen om bij zijn woning te komen. Geen wonder dat de Spelen onder winkelmanagers en taxichauffeurs niet heel erg leek te leven. Wel had het gros het gevoel dat er maar een sportfeest van gemaakt moest worden, nu het geld toch al uitgegeven is.

En de veiligheid? Van berovingen en criminaliteit is weinig te merken. De bekende plaatsen en sportlocaties ademen een vrolijke en ontspannen sfeer. Daar is dan wel een 80.000-koppige eenheid van politie en soldaten voor op de been. In het havengebied is zichtbaar wat de Spelen aan fysieke *legacy* moeten achterlaten. De voormalige achterbuurt is getransformeerd tot een betoverend stadsdeel, met het hagelwitte Museu do Amanhã als architectonische kers op de taart. In een bijna surrealistische setting wordt met volle teugen genoten van fantastische sport. Decor voor onvergetelijke ervaringen.

De burgemeester van Barcelona zei ooit dat er twee typen Olympische Spelen bestaan: "The Games that serve the city" en "The city that serves the Games". Met de zelfbenoemde "Legacy Games" zet Brazilië in op het eerste. De toekomst zal uitwijzen tot welke groep Rio 2016 gerekend zal gaan worden.

* *Impressie gebaseerd op aanwezigheid van de auteur in Rio kort voor en bij de eerste dagen van de Spelen.*

Column

Rouwen over Rio

1 KOEN BREEDVELD

Na Rio won het chagrijn het van de euforie. Technisch directeur Maurits Hendriks kreeg het te verduren. De verkeerde keuzes, op de verkeerde plaats, met de verkeerde emotie. Had het 'focusbeleid' niet gefaald? Wie in hemelsnaam was op het zotte idee gekomen om een 'losersvlucht' in te stellen? Moeten topsporters als kleine kinderen worden behandeld, zoals in het geval-Van Gelder (het kleine kind par excellence)?

Nederland won in Rio negentien medailles. Dat was er één minder dan in Londen, maar drie meer dan in Peking en één onder het gemiddelde sinds Atlanta (20). De acht gouden medailles waren er twee meer dan in Londen. Alleen in Sydney werd ooit meer goud gehaald (12). Ja, er waren teleurstellingen, bijvoorbeeld bij het zwemmen, het judo en het paardrijden. Maar Nederland was trots op Sanne Wevers, die Epke afloste als nationaal turnidool. En bij de wielersport en bij de openwatersporten (zeilen, surfen, zwemmen en roeien) regende het medailles. Vanwaar dan die kritiek, die scepsis?

De afgelopen twintig jaar hebben we van de topsport een medaillefabriek gemaakt. We analyseren ons een slag in de rondte en leggen elke keuze drie keer onder het

vergrootglas. We hebben schema's voor van alles, en registreren elk detail. Zoiets scheidt verwachtingen. We hebben er toch alles aan gedaan? Alles gecontroleerd? Waarom zijn die medailles er dan niet?

Feit is dat we met topsport afhankelijk blijven van bijzondere talenten en wisselende omstandigheden. Wat zand op de weg, een verkeerde pas, en het gejuich verstomt en maakt plaats voor stil verdriet. Dat hoort bij sport en geeft sport zijn magie. *In the end* blijft topsportsucces ongrijpbaar. We kunnen eraan sleutelen tot we een ons wegen, maar uiteindelijk is het niet in onze handen.

De verontwaardiging die bij tijd en wijle neerdaalde over Maurits Hendriks cum suis, is niets anders dan de realisatie dat het zo is, en niet anders. Het is rouwverwerking. Niet van de gemiste medailles, maar van de illusie die ons werd ontnomen dat het leven maakbaar is. Hendriks gaf ons het gevoel dat we een kans maakten, een kans om meer te zijn dan speelbal van het lot. Het bleek ijdele hoop. Dat we nu op Hendriks afgeven, zegt meer over onszelf dan over de man en zijn beleid.

Koen Breedveld
Directeur Mulier Instituut